

Висновки... Аналіз використання досвіду канадських педагогів з організації полікультурної освіти школярів в педагогічному просторі України дає підстави стверджувати, що організація навчально-виховного процесу в закладах освіти на основі полікультурності допомагає особистості досягнути багатоманітність культурних проявів у сучасному світі.

Розвинута у школярів полікультурна картина світу дає їм можливість усвідомлювати себе в якості полікультурного суб'єкта у рідному середовищі; розуміти, що групова приналежність може змінюватися залежно від контексту комунікації та інтеракції; виявляти культурну подібність між представниками різних культурних груп, визначати своє місце, роль, значимість, відповідальність у глобальних загальнолюдських процесах; виступати проти культурної агресії, дискримінації.

Таким чином, у процесі полікультурної освіти важливо сформуванню у школярів уявлення про культуру та культурне розмаїття, залучати їх до загальнолюдських культурних цінностей, розвивати позитивне ставлення до своєї культури, виховувати толерантне ставлення до різних культур. Все це складатиме об'єктивну полікультурну картину світу. Відсутність належної уваги до полікультурної освіченості школярів може призвести до соціокультурної нетерпимості й ворожості до оточення.

Список використаних джерел і літератури:

1. Васютенкова И. В. Социальное здоровье личности в поликультурной образовательной среде / И. В. Васютенкова // Здоровье и образование : Материалы IV научно-практической конференции / отв. ред. Г. Е. Гун. – СПб. : ЛОИРО, 2007. – 236 с.
2. Васютенкова И. В. Современные проблемы поликультурного образования / И. В. Васютенкова // Образование в эпоху перемен. Сборник научных трудов. Выпуск 2 / отв. ред. А. А. Макареня, Н. Н. Суртаева, С. В. Кривых. – СПб. : ГНУИОВ РАО, 2006. – 143 с.
3. Институт професійного розвитку вчителів при СКВОР-і // Відгукніться. – 1996. – Ч. 11. – С. 13–17.

Анотація

Н.И.Ситник

Украинско-канадские связи как фактор развития поликультурного образования в Украине

В статье анализируются содержание и особенности поликультурного образования, раскрываются формы сотрудничества педагогов Канады и Украины по ее обеспечению в украинском образовательном пространстве.

Ключевые слова: поликультурное образование, украинские образовательное пространство, украинско-канадские связи.

Summary

N.I.Sytnyk

Ukrainian-Canadian Relations as a Factor in the Development of Multicultural Education in Ukraine

The article analyzes the content and features of multicultural education, the forms of cooperation of teachers of Canada and Ukraine as for its support in the Ukrainian educational space.

Key words: multicultural education, Ukrainian educational space, Ukrainian-Canadian relations.

Дата надходження статті: «26» вересня 2012 р.

УДК 37.018.1

Н.П.СІРАНТ,
викладач
(м.Львів)

Виховання дітей у молодій сім'ї

Стаття присвячена проблемі підготовки молодій сім'ї до виховання дитини у сучасних умовах суспільства; визначенню компетентностей щодо забезпечення формування особистісних цінностей у дітей.

Ключові слова: компетентність, молода сім'я.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі, коли наше суспільство, зокрема, і молода сім'я, переживає істотні зміни у всіх сферах життя: соціально-економічній, політичній, культурній; величезного значення набувають впливи педагогічного характеру, в першу чергу сім'ї, на виховання дітей. Саме там починається процес соціалізації зростаючого покоління, закладаються підвалини його громадянської позиції. Потенціал сім'ї багато в чому визначає ефективність громадянської свідомості батьків.

Аналіз досліджень і публікацій... Окрема проблема розглядається у дослідженнях вітчизняних і російських педагогів: Д.Луцик, Р.Іремашвілі, Т.Алексеєнко, Т.Кулікова, Л.Коваль, В.Костів, М.Стельмахович, В.Постовий, Т.Яценко та ін. Моделі сімейного виховання визначено в наукових працях таких учених як А.Адлер, Т.Гордон, В.Сатір та ін.

Формулювання цілей статті... **Мета статті** – розкрити вплив молоді сім'ї на формування та розвиток особистісних цінностей дитини.

Виклад основного матеріалу... **Сім'я** – невелика соціальна група, до якої входять поєднані шлюбом чоловік і жінка, їхні діти (власні або усиновлені), кровні родичі, інші особи, пов'язані родинними зв'язками з подружжям.

Завдяки сім'ї відбувається зміна поколінь людей, у ній здійснюється виховання, первинна соціалізація людини, досягнення нею громадянської зрілості. Вона слугує ефективним засобом для відновлення, підтримки духовних і фізичних сил людини, включення її в суспільне життя [2, с.53].

Сім'я є першоосновою духовного, економічного та соціального розвитку суспільства, його природним і найбільш стійким елементом. Ця істина підтверджується усім ходом розвитку людської цивілізації. В сім'ї найповніше зберігаються першоознаки давніх етносів та відображаються усі етапи історичного розвитку кожного народу. Разом з тим, вона не є чимось абсолютно сталим, незмінним. Сім'я акумулює в собі всі найважливіші ознаки суспільних процесів, економічного та культурного розвитку і одночасно ніби випромінює їх у суспільство та взаємодіє з ним [3, с.20-22].

Сім'ї відрізняються між собою за такими ознаками: кількістю дітей; складом; за структурою; типом лідерства в сім'ї; сімейним укладом; однорідністю соціального складу; сімейним стажем; якістю відносин і атмосферою в сім'ї; типом споживацької поведінки; особливими умовами сімейного життя тощо.

З глибини віків до нас доходять мудрість минулих епох і скарби народного виховання. Традиції родинного виховання склалися упродовж багатьох століть і зміцнювалися в ході історичного розвитку людства. З давніх-давен українці розглядали сім'ю і рід як святиню, а виховання дітей – як святий обов'язок батьків: завдяки вихованню в родині народ продовжував себе в своїх дітях, генерував свій національний дух, характер, менталітет, традиційну родинно – побутову культуру [5, с.50-52].

Вивчаючи історичний ракурс української сім'ї, О.Будник зазначає, що кожне попереднє покоління єднається між собою генетично через зовнішні (способи організації побуту, господарсько-виробничої діяльності, культурно-виховного досвіду) та внутрішні характеристики (духовні цінності, світоглядні уявлення, стереотипи мислення тощо). Українська нація ідентифікувалась, передусім, на спільній морально-етичній та культурно-виховній основі, передаючи у спадок визнані цінності, ідеали, духовні пріоритети, традиції виховання дітей «від батька до сина» [1, с.28-29].

Виховання дітей – основний обов'язок молоді сім'ї. Надзвичайно важливо, щоб молоді батьки збагатились досвідом виховання дітей у душі етнопедагогіки. Як зазначає Т.Яценко, в українській сім'ї опікуються тим, щоб кожна дитина всебічно розвивалася, набувала елементарних знань про довкілля, постійно розширювала обрії власної духовності, шанувала традиції та звичаї рідного народу. Головні завдання сімейного виховання полягають у формуванні в дитини основ світобачення, нагромадженні нею досвіду міжособистісного спілкування, закладенні в її душі підвалин моральності [6, с.27].

В.Постовий визначає молоду сім'ю як «фазу або період у житті людини, яка характеризується відчутною зміною умов, духовного спілкування щонайменше двох людей, незалежно від їхнього віку, поєднання їхньої економічної взаємодії, що позначається на створенні матеріальної бази сім'ї, активному дітонародженні та освоєнні виховної функції» [4, с.8].

Сьогодні важливим завданням школи та сім'ї є навчити молоду сім'ю основам педагогічної майстерності, сформувати моральні принципи, виховувати майбутнього національносвідомого сім'янина, зробити все для того, щоб дитина і в сім'ї, і в школі ні на хвилину не залишалася в ізоляції, не допустити втрати нею самоповаги.

У молоді сім'ї виявляються **батьківські здібності**. Вони складаються з низки компонентів:

- **конструктивні** – батьки не використовують стандартних шаблонів, а самі створюють їх для кожної конкретної ситуації;
- **перцептивні** – необхідні батькам, щоб вникати у непростий внутрішній світ своїх дітей, розуміти їх, бачити світ їхніми очима;
- **експресивні** – вміння свою розповідь пожвавити доречним гумором, дотепом, доброзичливою іронією;
- **комунікативні** – індивідуальний підхід до дітей у процесі навчання й виховання;
- **здатність до розподілу уваги** – широкий обсяг уваги, вміння легко «переключатися» в разі потреби з одного об'єкта на інші;
- **акторські** – вміння, залежно від обставин і виховних завдань, бути то добрим, то вимогливим, то спокійним тощо;

• уміння свідомо контролювати всі свої вчинки, дії й настрої.

На жаль, зустрічаються батьки, котрі намагаються зняти з себе відповідальність за виховання дітей і цілком перекласти її на школу. У виправдання вони зазвичай посилаються на свою «виняткову зайнятість». Такі батьки не стежать за поведінкою своїх дітей, не бувають в школі, а якщо й приходять, то тільки на запрошення вчителя у зв'язку з «надзвичайною принадою».

Подібне ставлення до виконання родинізації обов'язків надають величезне значення сім'ї у вихованні дітей, всіляко піднімають роль молодих батька і матері як вихователів, створюють належні умови для виконання ними своїх батьківських обов'язків. Сучасний ритм життя диктує нам умови, щоб ми набагато більше часу приділяли вихованню своїх дітей, бо багато батьків повертаються з роботи додому, коли діти вже сплять. Іноді такі батьки тижнями не зустрічаються зі своїми дітьми, а заклопотані іншими домашніми справами, тому для дітей вони приділяють дуже мало часу. Згодом задумуються над тим, чи хороші вони батьки, у них виникає запитання, а що я роблю для того?

Зрештою, деякі з батьків, стають активніше спілкуватися зі своїми дітьми, відвідують класні батьківські збори, входять до складу шкільних батьківських комітетів. Молоде подружжя, відчуває нагальну потребу в тому, щоб їм допомогли різноманітною педагогічною літературою, з якої вони могли б почерпнути корисні практичні відомості і поради з виховання дітей у сім'ї. Батьки хочуть займатися цією важливою справою не наосліп, а свідомо керуючись вимогами педагогічної науки. Але ось, як здійснити таке виховання, як конкретно вирішувати те чи інше практичне питання виховання, як подолати виниклий конфлікт молодих батьків у підході до виховання власної дитини, всього цього вони часто не знають і тому допускаються різноманітних педагогічних помилок.

Виховання дітей у сім'ї не може будуватися за якимось єдиними шаблонами. Життя та виховання дітей, звичайно, різноманітніше і складніше загальних сімейних «рецептів». Ось чому в кожному випадку необхідно продумати таку систему виховних заходів, яка, виходячи із загальних сімейних принципів, в той же час чутливо враховувала б своєрідність даної сім'ї, віковий склад дітей і т. д.

Якщо в сім'ї є малолітні діти, то виховання їх здійснюється в процесі гри як основної форми життєдіяльності дітей відповідного віку. У той же час вони можуть виконувати вже й найпростіші трудові обов'язки як з самообслуговування, так і в допомогу старшим.

Гри для дітей більшою мірою можуть і повинні бути насичені пізнавальним і розвивальним підґрунтям. Одночасно слід ознайомити дітей з народними ремеслами (вишиванням, правилами догляду за рослинами, володіти найпростішими інструментами, виготовляти різні вироби з паперу, картону, дерева, активніше включати їх у посильні види домашньої праці.

У сім'ї, де є діти-школярі, основна увага молодих батьків зосереджується на контролі самостійної навчальної роботи дітей. Цей контроль не повинен перетворюватися в надмірну опіку і позбавляти дітей самостійності у виконанні домашнього завдання, ослаблювати їхні почуття особистої відповідальності за свою працю. Лише в особливо важких випадках батьки можуть допомогти дитині підказками, нагадати про забуті правила, спонукати її ще попрацювати, щоб вона змогла самостійно подолати виниклу трудність.

Час, вільний від приготування уроків і домашніх доручень, слід надавати дітям для занять спортом, прогулянок та ігор на свіжому повітрі. У більш пізні години батьки за допомогою самих дітей організують цікавий, захоплюючий домашній відпочинок.

Вагоме місце в молодій сім'ї повинно приділятися дитячій технічній самодіяльності. Ігри з конструктором, виготовлення різних моделей, технічні саморобки – все це дає дітям матеріал для захоплюючих трудових занять і буде допомагати школі у вирішенні завдань політехнічного навчання. Батькам різних професій, варто подбати про створення для дітей домашнього «робочого куточка» і самим взяти участь у технічній самодіяльності, ділячись з дітьми своїми знаннями, досвідом, професійною майстерністю. Батькам доцільно якнайбільше розповідати дітям цікавого про свою роботу, організувати їм екскурсію на виробництво задля профорієнтацій з дитинства.

Прекрасною формою сімейного дозвілля вважають колективні відвідування картинних галерей, музеїв, виставок, а також прогулянки з дітьми по місту: вони дають живий матеріал для бесід на теми про історію міста, архітектуру, захоплюючі й прогулянки всією сім'єю у недільні і святкові дні.

Вчення, дозвілля, домашня праця, величезна робота утворюють багатогранне утримуючи на життя молодого громадянина нашого суспільства. Інтереси виховання вимагають, щоб цей зміст було продумано не тільки по суті, але і правильно організовано і розподілено в часі. Батьки, особливо молоді, зобов'язані приділити особливу увагу режиму дня своїх дітей. Треба привчати їх

до організованості, вміння цінувати час, виробляти у них тверду звичку до певного розпорядку у всьому своєму житті і діяльності.

Керуючи вихованням своїх дітей у сім'ї, особливо молодим батькам слід завжди пам'ятати, що успіх його залежить від наявності справжньої близькості і взаєморозуміння між ними та дітьми, цікавиться у всьому, чим живе дитина, що її радує і, що турбує. Батьки повинні бути справжніми друзями своїх дітей, вміти перейматися їх інтересами і, водночас, у доступній формі посвячувати їх у свої власні плани, мрії, ділитися з ними своїм трудовим досвідом, своїми знаннями та вміннями.

Активна участь батьків у всьому житті своїх дітей сприятиме загальному зміцненню сім'ї, збереженню їхніх родинних звичаїв, традицій, яке у багато разів буде сильніше родинного зв'язку.

Висновки... Священний обов'язок не тільки молодих батьків, а й батьків різного віку – використовувати всі багатющі можливості, знання, вміння для виховання дітей у сім'ї, щоб спільно зі школою виховати їх справжніми громадянами, освіченими людьми, патріотами своєї держави.

Отож, для сучасної молоді сім'ї, яка характеризується тим, що молодь немає належного досвіду для виховання дітей, надзвичайно важливими вважаємо урахування наступних положень з проблем виховання дітей:

- урахування в практиці роботи з дітьми родинних традицій та етнопедагогічного досвіду;
- орієнтація на своїх дітей, їхні власні можливості;
- впровадження активного навчання молодих батьків.

Список використаних джерел і літератури:

1. Будник О. Етноекномічна компетенція школяра : [моногр.] / Олена Будник. – Київ-Івано-Франківськ, 2008. – 200 с.
2. Етика : навч. посіб. / [Т. Г. Афаліна, В. В. Єфименко, О. М. Лінчук та ін.]. – К. : Либідь, 1992. – 328 с.
3. Кушина Н. М. Погляд на сучасну сім'ю / Н. М. Кушина // Освітянин. – 2002. – № 1. – С. 20–22.
4. Постовий В. Г. Сучасна сім'я і її педагогіка / В. Г. Постовий / Інститут системних досліджень освіти АПН України. Інститут педагогіки. – К. : Освіта, 1994. – 64 с.
5. Стельмахович М. Г. Виховний потенціал української родини / Мирослав Стельмахович // Учитель. – 1998. – № 6. – С. 50–52.
6. Яценко Т. О. Історичне коріння українського народного виховання / Т. О. Яценко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2001. – № 3. – С. 26–30.

Анотація

Н.П.Сирант

Воспитание детей в молодой семье

Статья посвящена проблеме подготовки молодой семьи к воспитанию ребенка в современных условиях общества; определению компетенций по родительских способностей, обеспечивающих формирование личностных качеств, значимых для родительского воспитания детей.

Ключевые слова: компетентность, молодая семья.

Summary

N.P.Sirant

Parenting in a Young Family

The article deals with the problem of training young family to the upbringing of a child in the present conditions of society, definition of parental abilities to ensure the formation of personal values of children which are of great importance to the parents.

Key words: competence, young family.

Дата надходження статті: «28» вересня 2012 р.